

دکتر مخبر:

مهندسی فرهنگی راه است هدف؛ فرهنگ مطلوب است

اشاره: جامعه ایران اسلامی به عنوان جامعه‌ایی که در طول تاریخ کهن خود همواره به خاطر برخورداری از فرهنگ و تمدنی بالنده و غنی به خود پاینده است، با گذشت زمان و علیرغم وجود چالش‌های گوناگون تاریخی و اجتماعی که بی‌شک در هر جامعه پویا، طبیعی و ضروری است از هیچ گونه تلاشی در مسیر رشد و توسعه همه جانبه و متعالی خود دریغ نورزیده است و در طی این طریق پیوسته با اتکاء به فرهنگ بالنده و سازنده ایرانی - اسلامی توانسته با نیل به بسیاری از اهداف بزرگ و سرنوشت ساز منشاء تحولات فراوان و مثبتی در جهان اسلام به عنوان یک جامعه الگو و مترقی و حتی در برخی از عرصه‌ها در سطح جهان باشد. امروز نیز همین فرهنگ مترقی ایرانی - اسلامی در سایه توانائی‌های گوناگونی که در عرصه‌های مختلف داراست می‌تواند موفق‌تر از همیشه خود را متجلی سازد. بر همین اساس لزوم انسجام بخشی و هماهنگی متناسب با اقتضانات روز که از آن به مهندسی فرهنگی تعبیر می‌شود بیش از پیش مورد نیاز است. در همین راستا با دکتر مخبر؛ دبیر محترم شورای عالی انقلاب فرهنگی به گفت‌وگو نشستیم تا با دیدگاه‌های ایشان پیرامون موضوع مهندسی فرهنگی بیشتر آشنا شویم. آنچه در پی می‌آید حاصل این گفت‌وگوست.

یک بال آن مرکز فرماندهی و سیاست‌گذاری اصلی به عنوان عقبه پژوهشی و یک بال دیگر به عنوان خط مقدم اجرایی می‌باشد، چرا باید این اتفاق بیفتد؟ مرکز مهندسی فرهنگی اگر بخواهد مهندسی کند و تصمیم‌گیری کند، باید

مجموعه‌هایی برای آن تصمیم سازی کنند. تصمیم‌سازی چگونه اتفاق می‌افتد؟ گام اول تصمیم سازی پژوهش و تحقیق است. تازه قبل از این، موضوع شناسی است یعنی باید در حوزه علم و فرهنگ مسأله‌شناسی، موضوع شناسی، و جریان‌شناسی کنیم. متناسب با این مسأله شناسی و جریان‌شناسی، پژوهش‌هایی باید تعریف شود تا شناخت نسبت به مسأله، موضوعات و جریانات عمیق شود؛ پس اولین گام؛ مسأله‌شناسی، موضوع شناسی و جریان‌شناسی متناسب با این

پژوهش و تحقیق و سازمان دادن به آن است. بعد از این که تحقیقات و پژوهشها سازمان‌دهی شد گام بعدی باید برداشته شود؛ گام بعدی این است که کار کارشناسی بر روی این پژوهش انجام گیرد تا قابلیت تبدیل شدن به سیاست، قانون، بخشنامه و مقررات را پیدا کند. می‌دانیم که یک پژوهش خود به‌خود ویژگی تبدیل شدن به قانون، سیاست کلی، راهبرد و مجموعه‌ای از راهبردها را ندارد. چه اتفاقی باید روی این پژوهش که مبتنی

و گفتند محور آن دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی است. اما تعامل خوب و قابل قبولی باید با نخبگان، دانشمندان، کارشناسان، پژوهشگران، صاحب‌نظران، چه در حوزه و چه در دانشگاه برقرار

• آقای دکتر، مقام معظم رهبری در چند سال گذشته یعنی از سال ۸۱ در مورد مهندسی فرهنگی کشور صحبت می‌فرمایند و تأکید می‌کنند که شورای عالی انقلاب فرهنگی این مهم را انجام دهد. اجازه بدهید بحث را بدون مقدمه آغاز کنیم. شورا تا به حال حدود هزار و چهارصد مصوبه داشته است که خیلی از آنها به طور خاص مربوط به حوزه مهندسی فرهنگی است. آیا مصوباتی که تاکنون شورا گذرانده است به طور عام یا خاص مهندسی فرهنگی نبوده است؟

البته وقتی رهبری موضوع مهندسی فرهنگی را مطرح فرمودند، نکات و مواردی را هم مورد توجه قرار دادند. در آن کلام مهم، ایشان یک تعریف کلانی از فرهنگ مطرح

شود. این می‌شود عقبه پژوهشی؛ عقبه فکری. پس یک بال قضیه، عقبه فکری و پژوهشی است. یک بال قضیه هم آن دستگاه‌هایی هستند که ایشان تعبیر به خط مقدم اجرایی فرمودند. این خط مقدم اجرایی یعنی تمامی دستگاه‌هایی که در حوزه‌های اجرایی کار می‌کنند؛ مثل مجمع تشخیص مصلحت، مجلس شورای اسلامی، وزارتخانه‌ها، دولت و دستگاه‌های دولتی، سازمان‌های تأثیرگذار در حوزه فرهنگ مثل سازمان صدا و سیما، سازمان تبلیغات، وزارت ارشاد و ... اینها می‌شوند خط مقدم اجرایی آن مرکزی که تصمیم دارد مهندسی فرهنگی را انجام دهد. مهندسی فرهنگی در حقیقت دو بال دارد،

کردند به این معنا که فرهنگ هم در ظاهر و هم در باطن است و دارای وجوه و آثار و پیامدهایی است. ایشان در ابعاد مختلف مواردی را در تبیین موضوع فرهنگ مطرح نمودند. ذیل این تبیینی که از فرهنگ ارائه کردند، مجموعه این وجوه، پیامدها، آثار و حتی اثراتی که تدریجاً منجر به تغییر فرهنگها می‌شود و در آخر موضوع مهندسی فرهنگی را مطرح فرمودند. این فرهنگ با این ویژگی‌ها باید مهندسی شود. ایشان برای مهندسی فرهنگی یک مرکز مهندسی تعریف کردند و گفتند قرارگاه این مرکز مهندسی؛ شورای عالی انقلاب فرهنگی است. یک عقبه برای کار مهندسی فرهنگی تعریف کردند

بر این مسأله شناسی بوده صورت بگیرد؟ این گام در حقیقت گامی است که در آن عده‌ای از کارشناسان و نخبگان که هم آگاهی و توان فهم مباحث تحقیقاتی را دارند و هم خودشان نیازها و اولویتهای اجرایی و سیاستگذاری کشور را کاملاً احساس و درک می‌کنند؛ این پژوهش‌ها را باید مطالعه کنند. این دو ویژگی کارشناسان که تجربه طولانی دارند باعث می‌شود این پژوهش تبدیل به سیاست کلی، مجموعه‌ای از راهبردها و نقشه راه برای کشور شود، پس این گام دوم بود برای تصمیم سازی، گام سوم چیست؟ گام سوم تلفیق این مجموعه‌هاست. شما در فاز تصمیم‌سازی در حقیقت با متن سیاست‌نامه یا مجموعه‌ای روبرو هستید که قابلیت طی یکی از این مسیرها را دارد. این متن ممکن است به شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان مرکز سیاست‌گذاری حوزه علم و فرهنگ یا به مجلس محترم شورای اسلامی به عنوان نهاد قانونگذار پیشنهاد گردد. در صورت لزوم پیشنهادات کارشناسان، محققان و مجموعه مستندات ما در اختیار مجلس شورای اسلامی قرار می‌گیرد و ممکن است به قوانین مورد نیاز تبدیل شود یا ممکن است این متن تبدیل به سیاست کلی شود و براساس آن سیاست کلی، راهبردها و سیاستهای میانی طراحی شود و به مجمع تشخیص مصلحت که از جمله خط مقدمهای اجرایی موضوع مهندسی فرهنگی هست ارجاع شود. این

نقش و جایگاه مهمی است که دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان عقبه علمی و پژوهشی و محور فنی و کارشناسی شورای عالی انقلاب فرهنگی برای مهندسی فرهنگی باید ایفا کند. گام آخر تصمیم‌سازی نیست بلکه تصمیم‌گیری است که توسط مراجع ذیربط انجام

می‌شود. اگر سیاست کلی باشد؛ مجمع تشخیص مصلحت عهده‌دار اجرای آن خواهد بود؛ اگر باید تبدیل به قانون شود مجلس شورای اسلامی باید مسؤلیت آن را بر عهده گیرد. اگر سیاست‌های حوزه علم و فرهنگ مطرح باشند مرکز آن شورای عالی انقلاب فرهنگی خواهد بود. حلقه دبیرخانه باید ضمن انجام مهندسی، بین همه مجموعه‌ها یک هماهنگی ایجاد کند و از همه این توانها برای رسیدن به آن نقطه‌ی مطلوب و فرهنگ هدف یعنی تعالی انسانها، داشتن یک جامعه پیشرفته توأم با

معنویت، اخلاق و فضیلت استمداد و یاری بطلبد. **• حضرت عالی اشاره نمودید که مقام معظم رهبری ساختار را تعیین کرده‌اند؛ که یک مرکز عالی سیاستگذاری و یکسری خط مقدمهای اجرایی دارد و فرآیند آن را هم توضیح فرمودید. اما می‌خواهیم کمی عقب‌تر برگردیم. مقام معظم رهبری مدام برانجام مهندسی فرهنگی تاکید و به انجام آن توصیه می‌فرمایند. به نظر شما چه خلاءهایی ضرورت انجام مهندسی فرهنگی را درمقطع کنونی اجتناب ناپذیر می‌کنند؟**

ما بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و در این دوره ۲۷ ساله تلاشهای زیادی انجام داده‌ایم. موضوعات مختلفی را دلسوزان، نخبگان و متخصصین ما در حوزه‌های گوناگون مورد اهتمام قرار داده‌اند، اما با وجود انجام کارها، فعالیتها و تلاشهای فراوان، در بعضی قسمتها احساس می‌شود خلاءهایی وجود دارد. پیرامون همین موضوع نقشه جامع علمی کشور که ایشان فرمودند، ما در طی ۲۷ سال تلاشهای علمی گسترده‌ای انجام داده‌ایم. زیرساختهای ما در حوزه علم و تحقیق در کشور قابل مقایسه با اول انقلاب نیست. در ارتباط با دانشجو، استاد و زیرساختهای پژوهشی و داشتن امکانات و تجهیزات تخصصی و توسعه کمی دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی و توسعه کیفی رشته‌های تخصصی، خیلی از زیرساخت‌های ما براساس برنامه‌های کشور فراهم شده. اما اکنون همه اینها برای

رسیدن به یک جایگاه برتر و متعالی نیاز به یک بازنگری و انسجام بخشی دارند. یک هارمونی باید بین آنها ایجاد شود این همان مهندسی و نقشه جامع علمی کشور است. اگر رهبری در سالهای اخیر روی این عبارتها و جهت‌گیری‌ها تاکید

می‌کنند علت آن است که یک نیاز جدید، به روز و متناسب با این جهش پرشتابی که کشور پیدا کرده است بوجود آمده است که هیچ‌گونه منافاتی با گامهای قبلی ندارد. در حقیقت تمام نقشه جامع علمی کشور بر تمام آنچه که در این بیست و چند سال ذخیره و اندوخته کرده‌ایم بنا نهاده می‌شود. در حوزه فرهنگ هم همین‌طور است. اگر امروز مهندسی فرهنگی مطرح می‌شود علت این است که ما در بعضی جاها و دستگاههای فرهنگی کشورمان هم‌پوشانی داریم. زیرساختهای فرهنگی ما هم چیزی کم ندارند. توانمندی‌های فرهنگی ما هم فراوان است. انسانهایی که به حوزه فرهنگ علاقه‌مند باشند و بتوانند فعالیت کنند

باید در حوزه علم و فرهنگ مسئله‌شناسی، موضوع‌شناسی و جریان‌شناسی کنیم و متناسب با آن پژوهشهایی باید تعریف شود تا شناخت نسبت به مسئله موضوعات و جریانات عمیق شود

هم کم نیستند. در دنیا همیشه اینطور است که استراتژیست‌ها و رهبران کشورها که دورنماهای آینده را ترسیم می‌کنند بعد از یک دوره تلاش و فعالیت به دلیل اینکه می‌خواهند افق جدیدی را باز کنند و به سمت آن افق خیز مناسب بردارند در سیاست‌ها بازنگری می‌کنند و براساس بازنگری و نیاز جدید، کار و طراحی جدید را آغاز می‌کنند و این همان باز مهندسی است که همیشه باید اتفاق بیفتد و مهندسی فرهنگی هم از این جنس است. اگر کسانی فکر کنند این کارهایی که قبلاً انجام شده هیچ ارتباطی با نیازهای جدید ندارد باید گفت که هرگز اینطور نیست. الان نقشه جامع علمی و مهندسی فرهنگی را که رهبری می‌فرمایند؛ بر اساس همه توانمندی‌هایی است که ما در این سالها به دست آورده‌ایم و امروز باید این انسجام، هماهنگی و مناسب‌سازی اتفاق بیفتد.

• پس ما می‌توانیم امیدوار باشیم که انشاءالله در فرآیند انجام این مهندسی، موازی‌کاری موجود بین دستگاه‌های فرهنگی رفع می‌شود؟

قاعدتاً در مهندسی فرهنگی باید حداقل موازی‌کاری باشد؛ به دلیل اینکه هر کس جایش در آن سازه و آن بنایی که ساخته می‌شود معلوم است و این بنا همان مهندسی فرهنگی در حوزه فرهنگ است. هر بخش براساس تخصص و توانمندی‌های خودش تعریف و مأموریت آن هم تعیین می‌شود و براساس آن مأموریتها به وظایفش باید عمل کند.

• در کشور ما یک فرهنگ کلان وجود دارد که ترکیبی از عناصر اصلی فرهنگ اسلامی و فرهنگ ایرانی است که یک شکل بسیار زیبایی را ترسیم نموده است. غیر از این فرهنگ کلان ما یک سری خرده فرهنگ داریم که در حقیقت فرهنگ اقوام مختلف کشور ماست که واجد زیبایی‌های خاص خودشان هستند. در واقع ما با یک تنوع فرهنگی در سطح کشور رو به رو هستیم لطفاً بفرمائید جایگاه این خرده‌فرهنگها در نقشه مهندسی فرهنگی کجاست؟

فرهنگ ما مثل یک هرمی است که هر چه به رأس آن نزدیک می‌شویم بیشتر به وحدت می‌رسیم. دو خط ممکن است فاصله‌هایی با هم داشته باشند اما وقتی به قله می‌رسند یکی می‌شوند و قله ما ایران و اسلام است در قله؛ این وحدت، چه وحدت ملی، چه همبستگی ملی، چه امنیت ملی همه معنا پیدا می‌کند. عقاید، گرایشها و قومیتهای مختلف وجود دارند؛ اگر چه بعضی قبول ندارند و معتقدند ما یک قوم ایرانی هستیم. فارس و لر و ترک و بلوچ و ... همه ایرانی هستند. به همین دلیل قله ما ایران و اسلام است. شما وقتی ایران و اسلام را در قله بگذارید دیگر همه چیز زیر این تعریف جای خودش را پیدا می‌کند و جایی برای

همایش ملی مهندسی فرهنگی کشور برای نخستین بار برگزار می‌گردد

برای نخستین بار همایش ملی مهندسی فرهنگی در راستای نیل به فرهنگ مطلوب از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی برگزار می‌شود. براساس گزارش اداره کل روابط عمومی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی در راستای اجرای فرمایشات مقام معظم رهبری مبنی بر ضرورت انجام مهندسی فرهنگی، طرح موضوع مهندسی فرهنگی و طراحی نظام مهندسی فرهنگی و حمایت و پشتیبانی از طرحها و پژوهشها در زمینه مهندسی فرهنگی و همچنین به منظور فراهم شدن زمینه‌های لازم جهت نیل به فرهنگ مطلوب همایش ملی مهندسی فرهنگی برگزار می‌گردد.

این همایش روزهای ۲۰ و ۲۱ دی ماه سال ۱۳۸۵ در مرکز همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما با محورهای: مفهوم‌شناسی و ابعاد مهندسی فرهنگی، مبانی و اصول مهندسی فرهنگی، روش‌شناسی مهندسی فرهنگی، مدیریت فرهنگی کشور، سند چشم‌انداز و مهندسی فرهنگی کشور، مطالعات تطبیقی در مهندسی فرهنگی، جریان‌شناسی فرهنگی و مهندسی فرهنگی و تبیین مدل‌های مهندسی فرهنگی برگزار می‌گردد. دفتر همایش ملی مهندسی ضمن دعوت از تمامی نخبگان، دانشمندان، کارشناسان و پژوهشگران عرصه علم و فرهنگ آمادگی خود را جهت دریافت مقالات پیرامون موضوع مهندسی فرهنگی اعلام نموده است. همچنین دفتر این همایش از کلیه علاقه‌مندان دعوت به عمل آورده است تا مقالات و پژوهش‌های خود را حداکثر تا پایان آبان ماه به دفتر همایش به نشانی تهران، خیابان فلسطین شمالی پلاک ۱۰۱ ارسال نمایند.

این مرکز مطالعات خواهد بود انشاءالله با راه‌اندازی این مرکز، امکانات در خور و کافی برای اینکه این اقدام عملیاتی شود فراهم خواهد شد.

• **لطفاً در مورد نحوه فعالیت این مرکز بیشتر توضیح بفرمایید؟**

در این مرکز گروه‌های مختلفی وجود دارند که من از آن تعبیر به میز کار می‌کنم. ممکن است در خصوص موضوعات مختلف با اولویت و سهم فرهنگی ما میز کارها و یا کار گروه‌های تخصصی متشکل از دانشمندان، صاحب‌نظران و نخبگان داشته باشیم که فقط متمرکز می‌شوند در یک موضوع خاص فرهنگی و بعد از چندی خواهیم دید که انسان‌های فرهیخته و نخبه‌ای داریم که متخصص در موضوع هویت، مسائل جوانان، مسائل زنان و مسائل دانشجوی و دانشگاهی هستند. هم گروه‌های اجتماعی و هم موضوعات تخصصی علمی را دسته بندی می‌کنند. مثلاً دین‌شناسی و موضوعاتی از این قبیل، البته لزوماً این گروه بندی براساس افشار اجتماعی نیست بلکه آنها کارهای تخصصی و تقسیم‌بندی‌های لازم را انجام می‌دهند و با همکاری مراکز تحقیقاتی و دانشگاهها که یک مجموعه منسجم است براساس اولویتها و نیازهای شورای عالی انقلاب فرهنگی طرحهای لازم را تدوین و طراحی می‌کنند.

• **یکی از وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی بر طبق آیین‌نامه؛ تجزیه و تحلیل جریانهای فرهنگی روز جهان است که در حقیقت رصد فرهنگی در عرصه بین‌المللی است. این رصد مرحله اول مهندسی فرهنگی می‌باشد چون اگر شناخت درستی از وضعیت فرهنگی در عرصه جهانی نداشته باشیم و تأثیر آنها را بر فرهنگ ملی ارزیابی دقیقی نکنیم - همچنان که**

اختلاف نمی‌ماند. جایی برای حذف نمی‌ماند. هر چیز جا و تعریف خودش را پیدا می‌کند، و سطح، قدر، منزلت، جایگاهش معلوم است. آنجا که پای اسلام در میان می‌آید همه دنبال اسلام هستند آنجا که پای ایران و وحدت ملی ما به میان می‌آید، همه دنبال ایران هستند. دیگر خوزستان و لرستان و آذربایجان همه ایران می‌شود. همه می‌شوند یک پیکره واحد و از یک هویت به نام هویت اسلام و ایران دفاع می‌کنند.

• **اگر درست متوجه شده باشم این فرمایش شما به این معناست که نگرانی منتقدان مبنی بر اینکه مهندسی فرهنگی می‌خواهد یکسان سازی فرهنگی در کشور ایجاد کند؛ به هیچ وجه صحیح نیست؟**

البته، معلوم است کسانی که چنین انتقادی را مطرح می‌کنند شناخت صحیحی از موضوع مهندسی فرهنگی ندارند.

• **همچنان که مستحضر هستید پیش زمینه مهندسی فرهنگی رصد فرهنگی است زیرا تا شناخت کاملی از وضعیت موجود انجام نگیرد مطمئناً طراحی دقیق و شایسته‌ای نمی‌توان ارائه کرد. آیا در این زمینه دبیرخانه کاری کرده است؟**

یکی از خلاءهایی که ما داریم همین است. ما به همین دلیل امروز آمده‌ایم موضوع رصد فرهنگی را مطرح کردیم چون اساس آن در شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسیده، ما آمده‌ایم مرکز مطالعات راهبردی شورای عالی انقلاب فرهنگی را تأسیس کرده‌ایم. این مرکز مطالعات راهبردی از جمله وظایفش همان رصد فرهنگی است. برای رصد کردن فرهنگ، جریان‌شناسی، موضوع‌شناسی و مسأله‌شناسی از وظایف جدی

ادامه از صفحه ۷

قبلا اشاره شد - مهندسی فرهنگی ما هم کامل نخواهد بود. مقام معظم رهبری در سال ۸۱ در دیدار با اعضای محترم شورا انتقاد فرمودند که چرا شورا به بحث تجزیه و تحلیل جریانهای فرهنگی روز جهان نپرداخته است. دبیرخانه شورا در این زمینه تا کنون چه گامهایی برداشته است؟

یکی از وظایف مرکز مطالعات راهبردی رصد فرهنگی است. جریان شناسی فرهنگی فقط مربوط به داخل کشور نیست. البته در معاونت ارتباطات؛ حوزه بین‌الملل را داریم فعال می‌کنیم و هم اکنون دوستان ما در این معاونت تلاش می‌کنند این بخش شرح وظایف منسجمی پیدا کند؛ تا بتوانیم آن موضوعات مرتبط با حوزه فرهنگ را که از جنس ارتباطات بین‌المللی است پوشش دهیم. از جمله این موضوعات؛ جریانهای فرهنگی و علمی است که می‌تواند در سطح جهان اتفاق بیفتد.

• مهندسی و رصد فرهنگی درصدد است با شناخت مشکلات و نقاط ضعف فرهنگی، نقاط مثبت را تقویت و نقاط ضعف را پالایش کند. حضرت عالی به عنوان کسی که در عالی‌ترین مرکز سیاست‌گذاری علم و فرهنگ کشور حضور دارید این نقاط قوت و ضعف را در عرصه فرهنگی چه می‌دانید، چه نقاط مثبتی داریم که می‌توانیم آنها را تقویت نماییم؟

ما یک مجموعه فرهنگ داریم؛ همیشه هم با فرهنگها به دلیل تبادلاتی که اتفاق می‌افتد، پیراسته‌ها و پیرایه‌هایی خواهد آمد که خیلی جوهری نیست. آنچه که می‌ماند مجموعه فرهنگ یک ملت است. فرهنگ ملت ما هم یک فرهنگ بسیار غنی و بسیار قوی است. چه در بعد اجتماعیات و چه در بعد فردیات، چه در بعد آداب و رسوم و چه در بعد تعامل با سایر ملتها، ما کشوری معروف به گشاده‌دستی، مهمان نوازی و گشاده‌رویی، بلندنظری و بالندگی هستیم. اینها را نمی‌توان مقایسه کرد با چیزهایی که به آنها نقطه‌های منفی گفته می‌شود. چون آن نقطه‌ها، نقطه‌های واقعی نیست که بگوییم این جزء فرهنگ ما شده است. مثلاً شما در فرهنگ ما تنگ‌نظری، خسیس بودن و یا مخالفت با علم و دانش را نمی‌بینید هر چه قدر هم عده‌ای بخواهند بیجسباند نمی‌چسبند. چون این فرهنگ بسیار قوی و بالنده است. ما جاده‌ای داریم به نام جاده ابریشم، این جاده اقتصادی بوده و قرار بوده کالاهایی از این طرف برود به هندوچین، این روابط و تعاملات تجاری بوده، اما با این تجارت؛ فرهنگ اسلامی، فرهنگی که در فلات ایران و منطقه ایران بزرگ مطرح

بوده به کشورهای دیگر هم منتقل شده، از آن طرف نگاههای فرهنگی هم به این طرف آمده، این جاده، جاده فرهنگی است. جاده اقتصادی صرف نیست؛ و اتفاقاً بسیاری از ملتهای شرق دور؛ اسلام را از ایران گرفتند؛ از فارسی زبانان گرفتند. کما اینکه در هند و پاکستان شما اشعار حافظ و سعدی و مولوی را می‌بینید که طرفدار دارد و بسیاری از شعرای ما همین حالا دیوانهایشان تجدید چاپ می‌شود و این تعامل فرهنگی خیلی اوقات در قالبهای اقتصادی و تجاری خودش را نشان می‌دهد. پیشینه تاریخی ما این بوده و تأثیرگذار است. امروز دنیا به دلیل این تکنولوژی و توان اقتصادی که پیدا کرده این را می‌خواهد به کشورهای در حال توسعه و کشورهای شرقی از جمله کشور ما القاء نماید که چندین سال قبل مقام معظم رهبری تحت عنوان تهاجم فرهنگی آن را متذکر شدند و معلوم شد که در پوششهای فرهنگی و اقتصادی و تجاری و ... است. تهاجم فرهنگی فقط چهره‌اش در روزنامه، مطبوعات و ... نیست. تهاجم فرهنگی

فرهنگ ما مثل یک هرمی است

که هر چه به رأس آن

نزدیک می‌شویم بیشتر به

وحدت می‌رسیم

دو خط ممکن است فاصله‌هایی

با هم داشته باشند اما وقتی به

قله می‌رسند یکی می‌شوند

و قله ما ایران و اسلام است

در انتقال تکنولوژی هم می‌تواند خودش را نشان بدهد. در انتقال کالاهای اقتصادی هم می‌تواند خودش را نشان دهد و مهندسی فرهنگی باید روی این موضوعات هم متمرکز شود.

• در بین اندیشمندان و نخبگان ما دیدگاهی وجود دارد که وقتی مسائل را بررسی می‌کنند عده‌ای می‌گویند علت اصلی مشکلات ما سیاسی است که بالطبع آثار خودش را در حوزه فرهنگ می‌گذارد. یا می‌گویند اقتصادی است. ولی دیدگاهی هم وجود دارد که می‌گوید بنیان تمام مشکلات ما، مشکل فرهنگی است. مقام معظم رهبری در چند سال گذشته اشاره کرده بودند که باید فرهنگ مصرف، فرهنگ اقتصادی و ... ساماندهی شود آیا در زمینه فرهنگ اقتصادی و فرهنگ سیاسی در نقشه مهندسی فرهنگی برنامه‌ای در نظر گرفته شده است، چون اصولاً وقتی می‌گویند فرهنگ، در نگاه عامه مردم فرهنگ یعنی روزنامه، سینما، کتاب و ... کمتر به فرهنگ اقتصادی و فرهنگ

سیاسی توجه می‌شود؟

برای تحقق این فرمایش مقام معظم رهبری، نگاه به توسعه کشور باید تبیین شود. یعنی توسعه فرهنگ را در یک بخش مثل اقتصاد، سیاست و فرهنگ نبینند. فرهنگ را یک فضایی ببینند که اقتصاد و سیاست و همه چیز در آن قرار گرفته‌اند. اینطور نیست که فرهنگ فقط در اقتصاد و اجتماع باشد. ما می‌گوییم این نگاه باید در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور اعمال شود. اگر این اتفاق بیفتد فرهنگ در مصرف و در تجمل خودش را نشان می‌دهد. در مقابله با تجمل، مقابله با مصرف و در صرفه‌جویی؛ فرهنگ خودش را نشان می‌دهد. در انضباط اجتماعی یعنی قانون پذیری، نه قانون گریزی، فرهنگ خودش را در صحنه کار و تلاش بروز می‌دهد. وجدان کاری داشتن، نه گریز از کار پیدا کردن، این یعنی غلبه فرهنگ بر حوزه‌های دیگر اداره مدنی جامعه، این نقطه کلیدی و قابل توجهی است که ما می‌توانیم داشته باشیم و برداشت بنده این است که اگر بخواهیم فرمایش مقام معظم رهبری را محقق کنیم یک بعدش این است که در نگاه ما به برنامه‌های توسعه باید اتفاق بیفتد. خوشبختانه رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه، رئیس قوه مقننه عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی هستند و رئیس جمهور رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی هم است. این تعامل را با دولتها باید بیشتر برقرار کنیم تا نگاه برنامه نویسان و برنامه‌ریزان اقتصادی و اجتماعی ما نگاه فرهنگی شود. نه اینکه نگاه اقتصادی غالب شود بر تدوین و تنظیم برنامه و نگاه سیاسی غلبه کند بر تدوین و تصویب برنامه، بلکه نگاه فرهنگی باید مهم و الگو باشد چون ما یک ملت فرهنگی هستیم. انقلاب ما هم انقلاب فرهنگی بود. پیروزی ما هم پیروزی فرهنگی بوده. یعنی یک مکتب بزرگ الهی که بشریت را به انسانیت، معنویت و فضیلت دعوت می‌کند که مبنای پیروزی این انقلاب بود که بسیار متفاوت است با یک کودتا یا یک رفرم اقتصادی و اصلاحات اجتماعی، این خیلی متفاوت است. لذا ما متناسب با این باید طراحی خودمان را انجام دهیم.

• هر سیاست کلانی الزامات خاص خودش را دارد. الزامات بحث مهندسی فرهنگی چیست و آیا این الزامات تدوین شده است؟

ما الان در موضوع مهندسی فرهنگی دو پروژه تحقیقاتی را تعریف کرده‌ایم؛ همزمان با آن هم نشستهای تخصصی را گروه‌های

بزرگ را تحقق بخشید؛ یعنی هدفی که ما را به آن وضع مطلوب فرهنگی در کشور می‌رساند. خوب اگر این استراتژی این اهمیت را دارد اولین وظیفه ما چیست؟ معرفی، شناساندن و تبیین ابعاد این موضوع مهم است و بعد در تعامل، مباحثه و مناظره قرار دادن این موضوع با اندیشمندان است. از جمله راه‌های این آگاهی بخشی و شناساندن آن، انجام یک سلسله همایشها است که در سطح ملی و با حضور مسؤولان فرهنگی کشور بتواند محل تبادل افکار شود که انشاءالله از برکات این افکار و آراء نیز برای رسیدن و محقق کردن موضوع مهندسی فرهنگی و تدوین نقشه مهندسی فرهنگی استفاده کنیم؛ این اولین و مهم‌ترین نکته است. نکته دوم این است که ما می‌خواهیم از طرحها و مقالات ارائه شده برای دستیابی به مهندسی فرهنگی استفاده کنیم. ما صاحب‌نظرانی در کشور داریم که اگر ابعاد موضوع به آنها منتقل و آگاهی بخشی و معرفی شود، حتماً می‌توانند ایده‌های خوبی به ما بدهند. خودمان را نباید محروم از این توانمندی‌ها کنیم. یکی دیگر از اهداف ما این است که از مقالات و طرحهایی که به ما می‌رسد استفاده کنیم. البته حتماً باید تشویق کنیم و از برترین‌ها تقدیر و تشکر کنیم. بعد این جمع بندی را توشه قرار دهیم برای اینکه گروه‌های پژوهشی ما بهتر و با دید عمیق‌تر بتوانند طرحها را تدوین کنند. این طرحها ممکن است توسط شورای عالی، مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت و یا دولت محترم و اجزایی که مربوط به هر کدام است مورد استفاده قرار گیرد.

از اینکه وقتان را در اختیار ما گذاشتید تشکر می‌کنیم.

کشور عقب مانده باشیم. ما نمی‌پذیریم که از تکنولوژیهای روز دنیا عقب باشیم و بعد بگوییم دارای وضع مطلوب فرهنگی هستیم. در وضعیت مطلوب از تمام امکانات مادی و معنوی که خداوند به این بشر بخشیده است و در اختیارش قرار داده باید استفاده کرد و نباید اسراف کرد. اینها همان نقاط مطلوب است. در وضع موجود ما یکسری نابسامانی‌ها و ناهنجاری‌های فرهنگی داریم که متناسب با آن وضع مطلوب نیست. نقص این وضع موجود را باید بیابیم. همه اینها مهندسی فرهنگی است. اینکه این نقایص چگونه مرتفع شوند یعنی شناخت نقایص، شناخت نارسایی‌ها، ارائه راه‌حل‌هایی که ما را از این نقایص نجات دهد اینها می‌شود مهندسی و دستیابی به آن نقاط مثبتی که در فرهنگ هدف و فرهنگ مطلوب مورد توجه است. این مسیری که می‌رویم می‌شود مهندسی فرهنگی، این مهندسی فرهنگی در همه ابعاد خودش را به عنوان وسیله رسیدن به آن هدف بزرگ باید نشان بدهد.

دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی قصد دارد در آینده‌ای نزدیک همایش ملی مهندسی فرهنگی را برگزار نماید لطفاً بفرمایید هدف از برگزاری این همایش در مقطع کنونی چیست؟ اولین هدف این همایش این است که مهندسی فرهنگی را به گفتمان قابل توجه و مقبول نخبگان و صاحب‌نظران و اندیشمندان تبدیل کند تا بتوانیم از توان همه کسانی که علاقه‌مند و دلسوز هستند استفاده کنیم؛ اگر یک موضوع با این اهمیت و جایگاه حساس مهجور بماند و مورد شناسایی و تبیین نخبگان و صاحب‌نظران قرار نگیرد حتماً این موضوع مهم را نمی‌توانیم محقق کنیم. ذهنیت مشترک مجموعه نخبگان کشور می‌تواند این هدف

تخصصی و گروه‌های کاری ما با حضور دانشمندان، نخبگان، دانشگاهیان و حوزویان انجام می‌دهند؛ این گروه‌های تخصصی راجع به مهندسی فرهنگی و ابعاد آن کار پژوهشی و بحث تخصصی انجام می‌دهند و در خصوص چگونگی و تحقق آن به گفتگو می‌پردازند. مهندسی فرهنگی در عمل وقتی بخواهد اتفاق بیفتد به یک چنین لوازمی نیاز دارد مثل اینکه می‌خواهیم نماز بخوانیم باید وضو بگیریم. می‌خواهیم مهندسی فرهنگی کنیم مقدمه واجب آن الزامات است که همان الزامات مهندسی فرهنگی است. اگر این الزامات فراهم نباشد مهندسی فرهنگ محقق نمی‌شود. لذا الزامات متناسب و واقعی که مهندسی فرهنگی را محقق می‌کند باید حتماً تدارک دیده شود. مهندسی فرهنگی، داشتن برنامه است. مهندسی فرهنگی یعنی اینکه شما بدانید برای اینکه در جامعه فرهنگ مطلوب رواج پیدا کند؛ برای رسیدن به آن فرهنگ مطلوب باید مهندسی کرد. این مهندسی فرهنگی راه است؛ هدف نیست. هدف؛ فرهنگ مطلوب است. هدف تمام آن مؤلفه‌هایی است که به عنوان عقاید، ارزشها و باورهایمان می‌خواهیم در جامعه اسلامی داشته باشیم. ما صداقت را دوست داریم. انسانیت را دوست داریم. فضائل را دوست داریم. رذایل را دوست نداریم. دروغ را دوست نداریم. صدق و صفا و صمیمیت را دوست داریم، عدالت را دوست داریم. بی‌عدالتی را دوست نداریم. همه اینها می‌شود نقطه‌هایی که در فرهنگ مطلوب وجود دارد؛ ما رفاه را برای جامعه تجویز می‌کنیم.

اینها می‌شود تمام آن ویژگی‌هایی که در فرهنگ مطلوب توجه می‌کنیم. پیشرفته بودن باید جزء کشور مسلمان باشد. ما نمی‌خواهیم

برگ ثبت نام همایش ملی مهندسی فرهنگی

نام و نام خانوادگی:

نام و نام خانوادگی:

محل خدمت:

شغل:

شرکت‌کننده بدون ارائه مقاله:

شرکت‌کننده با ارائه مقاله:

عنوان مقاله:

نشانی:

شماره‌نمبر:

شماره تلفن:

شماره همراه:

پست الکترونیکی:

مهلت ارسال برگ ثبت نام ۸۵/۱۰/۱